

МИОКАРД ИНФАРКТИ UCHUN XAVF OMILLARINING AHAMIYATINI ANIQLASH

Zikrillayev Farrux Abdurashitovich

Klinik fanlar kafedrasasi assistenti

Osiyo Xalqaro Universiteti, Bukhoro, O'zbekiston

E-mail: zikrillayevfarruxabdurashitovich@oxu.uz

Annotatsiya: Tadqiqotning asosiy maqsadi keksa va qari yoshdagi bemorlarda miokard infarkti rivojlanishida xavf omillarining o'rnini baholashdir. Mavjud xavf omillari va bemorlarda aniqlangan kasalliklar, jumladan, arterial gipertenziya, yurak ishemik kasalligi, qandli diabet va boshqa surunkali yuqumli bo'lmagan kasalliklar o'tkir miokard infarktining 1,5 barobar rivojlanishiga olib keladi.

Kalit so'zlar: miokard infarkti, yurak-qon tomir, xavf omillari, oilaviy poliklinika.

Dolzarbligi

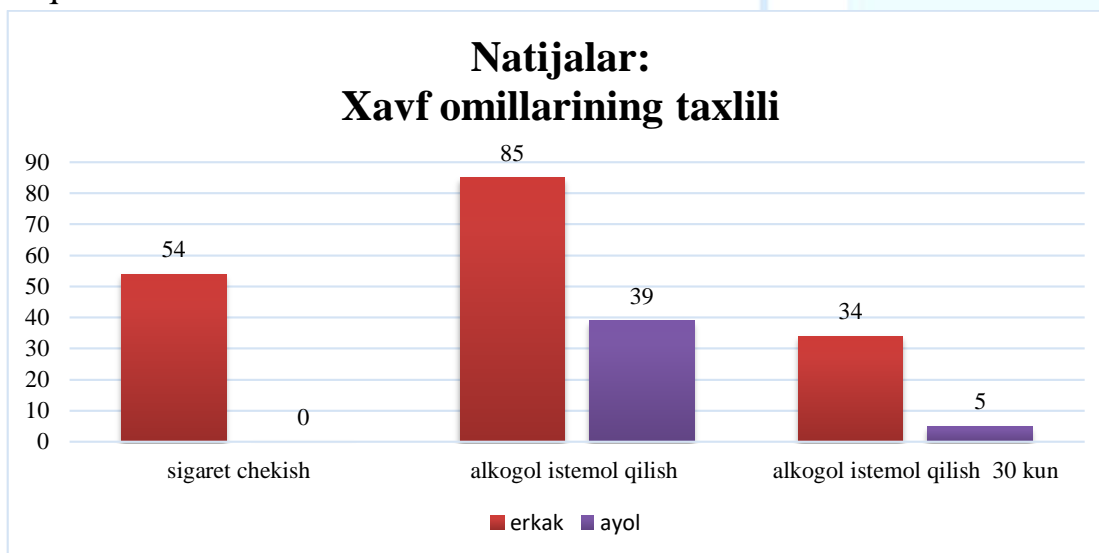
Yurak - qon tomir kasalliklari, ayniqsa O'MIning oldini olish tizimi an'anaviy ravishda aholining keksa yoshdagi guruhlarida o'zgaruvchan xavf omillarini aniqlashga asoslangan bo'lishi kerak, ya'ni YuIKgining bunday o'tkir shakllari va holatlari, ularning har birining borligi yurak – qon tomir tizimi kasalliklaridan o'lim holatlarini rivojlanish ehtimolligini oshiradi. Yurak qon-tomir kasalliklari rivojlanishining xavf omillarini aloxida aniqlash bo'yicha mavjud doimiy va doimiy ishlaydigan (dispanser) operatsion tizimlar ijobiy natija berishi mumkin, ammo aksariyat hollarda ular o'zlarini oqlamaydilar, chunki ular past samaradorlik bilan katta moliyaviy, tarkibiy va tashkiliy xarajatlarni talab qiladi. So'nggi o'n yilliklarda kardiovaskulyar profilaktika keksa yoshdagi bemorlarning kichik guruhida faol rivojlanib bormoqda, hamda profilaktika algoritmlari va reabilitatsiya dasturlari ishlab chiqilmoqda. YuIKgidan o'limning deyarli $\frac{3}{4}$ holati 65 yoshdan oshgan bemorlarda uchraydi, O'MIdan o'limning deyarli 80%i ushbu yosh guruhiga tegishli. Mamlakatimizda yurak-qon tomir kasalliklari o'limning asosiy sababidir, bu umumiy o'limning 56% dan ortig'ini tashkil qiladi. Bundan tashqari, YuQT kasalliklari nafaqat tibbiy, balki juda katta ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyatga ega, chunki ular erta o'lim bilan, ya'ni mehnatga layoqatli yoshdagi odamlar o'limi bilan bog'liq. Yurak qon-tomir kasalliklari haqli ravishda XXI asrning epidemiyasi deb ataladi. Dunyo hamjamiyatida yurak qon-tomir kasalliklarining kelib chiqishida harakatsizlik, gipodinamiya, ruhiy zo'riqishlar, ovqatlanish ratsionining buzilishi, zararli odatlar: alkogolli ichimliklarni iste'mol qilish, chekish kabilar va bemorda mavjud kasalliklarning birgalikda kelishi o'tkir miokard infarktini rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Yurak qon-tomir

kasalliklarining asorati bo'lgan o'tkir miokard infarkti bemorlarning erta nogironligi va o'limiga olib keladi.

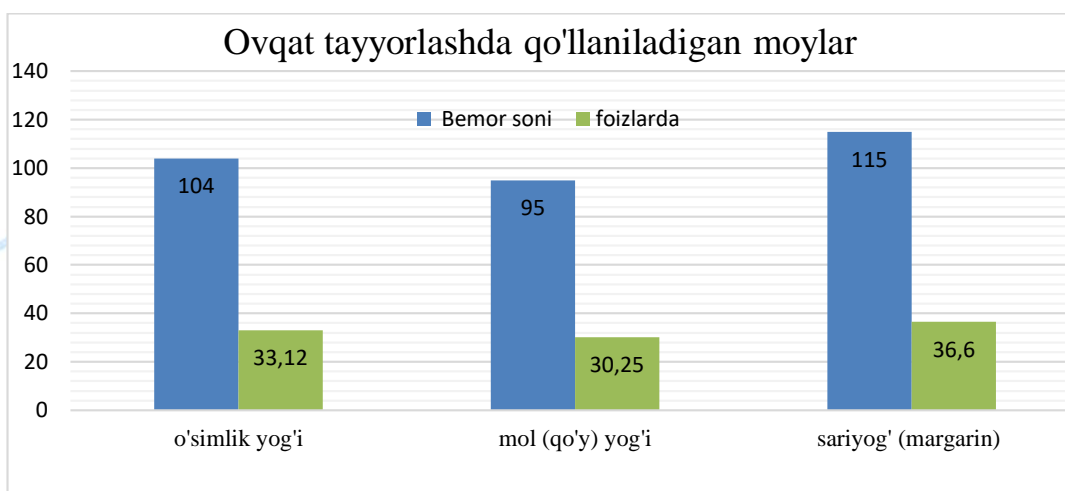
Maqsad: Keksa va qari yoshdagi aholi o'rtasida miokard infarktining rivojlanishida xavf omillarini o'rnini baholash.

Tekshirish materiallari va usullari: Ilmiy tadqiqot ishi Buxoro shahrining 1-OP va 8-OP da olib borildi. Jami 314 ta bemor, 8-OP 164 nafar, 1-OP 150 ta, ya'ni 60-75 yoshgacha bo'lgan bemorlar (erkaklar 121 ta, ayollar 145ta), 75-89yoshgacha bo'lgan bemorlar (erkaklar 23 ta, ayollar 25 ta) da tekshirishlar o'tkazildi. Xavf omilining kasallanish ko'rsatkichiga ta'sirini baholash maqsadida bemorlarning asosiy tashxisini ham taxlil qildik. Ya'ni, 314 bemorning 65 nafarida (20.7%) gipertoniya kasalligi, 177 nafarida (56.4%) YuIK, 20 nafarida (6.4%) qandli diabet, qolgan 52 nafarida (16.5%) boshqa surunkali noinfektsion kasalliklar qayd etildi.

Natijalar: O'tkazilgan tadqiqotimizda fabrikada ishlab chiqarilgan sigareta chekuvchilarni 54 ta (erkak) bemor-17,2% tashkil etdi. Alkogolli ichimlik iste'mol qiluvchilar (masalan: pivo, vino, aroq, kon'yak) jami 124ta bemor (erkaklar 85 ta, ayollar 39 ta)dan iborat bo'lib, ushbu 124 ta bemordan 106 tasi oxirgi 12 oy davomida alkogolli ichimlik, 106 ta bemordan 39 tasi (erkaklar 34 ta, ayollar 5ta) oxirgi 30 kun davomida alkogolli ichimlik iste'mol qilgani aniqlandi. Bu ko'rsatkich 314 ta bemorga nisbattan 39.5% ni, 124 ta alkogolli ichimlik iste'mol qilganlarga nisbattan 31,5% ni tashkil qildi.

Ovqat tayyorlashda 104 nafar bemor o'simlik yog'idan, 95 nafar bemor mol (qo'y, cho'chqa, ot, tuya) yog'i, 115 nafar bemor sariyog' va boshqa yog'lar (margarin)dan foydalanishini ta'kidladi. O'simlik yog'idan tashqari, mol yog'i va sariyog' (margarin) iste'moli 66,9% ni tashkil etdi.

Eng kamida 10 daqiqa va undan ortiq vaqt davomida nafas olish va tomir urishini ancha tezlashatiruvchi yuqori intensivlik xarakteriga ega sport turlari, jismoniy mashqlar yoki faol dam olish turlari (masalan, yugurish yoki futbol o'ynash) bilan 314 bemordan 5 nafari - 1,6% bemor, jumladan ushbu bemorlar haftada atigi 1 kun davomida shug'ullanishini ta'kidladi. 4 ta xavf omili nuqtai nazaridan olganda, 54 nafar chekuvchi bemorlarning 24 tasi (44,4%) alkogolli ichimlik iste'mol qiladi, 22 tasi (40,7%) mol yog'i va sariyog' (margarin) iste'mol qiladi, hamda 53 nafari (98,1%) faol dam olish turlari (masalan, yugurish yoki futbol o'ynash) bilan shug'ullanmaydi.

Jumladan, 54 nafar chekuvchi bemorning 5 tasida (9.3%), 39 ta alkogolli ichimlik iste'mol qiluvchi bemorning 7 tasida (18%), 210 ta mol yog'i va sariyog' (margarin) iste'mol qiluvchilarning 14 tasida (6.7%) qon bosimining me'yordaligi aniqlandi. Xavf omillari va me'yoriy qon bosimi ko'rsatkichlari taqqoslanganda, 54 nafar bemorda mavjud xavf omilining 40,7% dan 98,1% ga o'zgarishi 18% gacha bemorda qon bosimining me'yorda bo'lish extimolligini qo'rsatmoqda.

Xulosa: Keksa va qari yoshdagi bemorlarda aniqlangan mavjud xavf omillar va kasalliklar, jumladan gipertoniya kasalligi, YuIK (zo'riqishdagi turg'un stenokardiya fs 2-3), qandli diabet va boshqa surunkali noinfektsion kasalliklar o'tkir miokard infarktini 1,5 baravarga rivojlanishiga olib keladi. Shuning uchun ham, insoniyatning hayot tarzi davomida ahamiyatli, o'zgartirib bo'ladigan xavf omillarini maksimal darajada bartaraf etish miokard infarktini kelib chiqishini oldini oladi, bu esa o'lim va nogironlik ko'rsatkichlarining ijobiy kamayishiga asos bo'ladi.

Adabiyotlar:

1. Rakhmatova, D. B., & Zikrillaev, F. A. (2022). DETERMINE THE VALUE OF RISK FACTORS FOR MYOCARDIAL INFARCTION. *FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA*, 1(4), 23-28.
2. Togaydullaeva, D. D. (2022). Erkaklarda yurak ishemik kasalligining kechishida metabolik sindrom komponentlarining ta'siri. *Fan, ta'lim, madaniyat va innovatsiya*, 1(4), 29-34.

3. Narzulaeva, U. R., & Bekkulova, M. A. (2023). Arterial gipertenziya etiologiyasida dislipidemiyaning xavf omili sifatidagi roli. *Science and Education*, 4(2), 415-419.
4. Obidovna, D. Z., & Sulaymonovich, D. S. (2022). Physical activity and its impact on human health and longevity. *Достижения науки и образования*, (2 (82)), 120-126.
5. Эргашева, Г. Т. (2023). Изучение Клинических Особенности Больных Сахарным Диабетом 2 Типа Среднего И Пожилого Возраста. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 4(6), 274-276.
6. Toxirovna, E. G. (2023). O'RTA VA KEKSA YOSHLI BEMORLARDA 2-TUR QANDLI DIABET KECHISHINING KLINIKO-MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 33(1), 164-166.
7. Axmedova Malika Qilichovna. (2023). THE IMPACT OF SOCIOCULTURAL FACTORS ON THE PERVASIVENESS OF DENTAL CARIES AS A COMPLEX HEALTH CONDITION IN CONTEMPORARY SOCIETY. *INTERNATIONAL BULLETIN OF MEDICAL SCIENCES AND CLINICAL RESEARCH*, 3(9), 24–28.
8. Axmedova, M. (2023). USE OF COMPUTER TECHNOLOGY AT THE STAGES OF DIAGNOSIS AND PLANNING ORTHOPEDIC TREATMENT BASED ON ENDOSSEAL IMPLANTS. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(11), 54-58.
9. Atavullayeva Maxbuba Qobilovna. (2023). COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A FACTOR OF TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCY. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(09), 32–44. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue09-06>
10. Tuyg'unovna, S. S. (2023). CHEMICAL COMPOSITION OF MEDICINAL PLANTS AND CLASSIFICATION. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(11), 33-35.
11. Ergasheva, G. T. (2022). QANDLI DIABET BILAN KASALLANGANLARDA REABILITATSIYA MEZONLARINI TAKOMILASHTIRISH. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(12), 335-337
12. Rashidovna, O. G. (2023). PHYSIOLOGY OF THE ENDOCRINE GLANDS. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(11), 1-6.
13. Obidovna, D. Z. (2022). Gender differentiation of masculine and feminine verbalization. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(05), 59-65.

14. Saidova, L. B., & Ergashev, G. T. (2022). Improvement of rehabilitation and rehabilitation criteria for patients with type 2 diabetes
15. Эргашева Гулшан Тохировна. (2023). Исследование Причин Связи Диабета 2 Типа И Ожирения. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(12), 305–311.
16. Narzulaeva, U. R., & Bekkulova, M. A. (2023). Arterial gipertenziya etiologiyasida dislipidemiyaning xavf omili sifatidagi roli. *Science and Education*, 4(2), 415-419.
17. Dilmurodovna, T. D. (2023). КЛИНИКО-МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЕ ВОСПАЛИТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ПОДЖЕЛУДОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЕ ПРИ САХАРНОМ ДИАБЕТЕ I И II ТИПА. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 33(1), 173-177
18. Halimova, Y. S., Shokirov, B. S., & Khasanova, D. A. (2023). Reproduction and Viability of Female Rat Offspring When Exposed To Ethanol. *Procedia of Engineering and Medical Sciences*, 32-35.
19. Salokhiddinovna, H. Y. (2023). Morphological Features of the Human Body in Energy Drink Abuse. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(5), 51-53.
20. Халимова, Ю. С., & Шокиров, Б. С. (2022). СОВРЕМЕННЫЕ ДАННЫЕ О МОРФО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ АСПЕКТОВ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ОРГАНИЗМА ПРИ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ НАПИТКАМИ. *PEDAGOGS jurnali*, 4(1), 154-161.
21. Toxirovna, E. G. (2023). QANDLI DIABET 2-TUR VA SEMIZLIKNING O'ZARO BOG'LIQLIK SABABLARINI O'RGANISH. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(3), 168-173.
22. Olimjonovna, K. O. (2023). AYOLLARDA REPRODUKTIV TIZIM FAOLIYATINING O'ZGARISHIDA GIPOTERIOZ BILAN BIRGA KECISHI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(3), 174-179.
23. Tokhirova, E. G. (2023). Study of clinical characteristics of patients with type 2 diabetes mellitus in middle and old age. *Journal of Science in Medicine and Life*, 1(4), 16-19.
24. Нарзулаева, У., Самиева, Г., Лапасова, З., & Таирова, С. (2021). Значение диеты в лечении артериальной гипертензии. *Журнал биомедицины и практики*, 1(3/2), 111-116.
25. ГТ, Э., & Саидова, Л. Б. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕАБИЛИТАЦИОННО-ВОССТАНОВИТЕЛЬНЫХ КРИТЕРИЕВ БОЛЬНЫХ С

СД-2 ТИПА. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(12), 206-209

26. Ergasheva, G. (2023). METHODS TO PREVENT SIDE EFFECTS OF DIABETES MELLITUS IN SICK PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(10), 104-108

27. Ergasheva Gulshan Tokhirovna "Studying the Causes of the Relationship between Type 2 Diabetes and Obesity" Published in International Journal of Trend in Scientific Research and Development (ijtsrd), ISSN: 2456-6470, Special Issue | Advancements in Multidisciplinary Research and Analysis, December 2023, pp.5-7, URL: <https://www.ijtsrd.com/papers/ijtsrd61249.pdf>

28. Halimova, Y. S. (2023). Morphofunctional Aspects of Internal Organs in Chronic Alcoholism. *AMALIY VA TIBBIYOT FANLARI ILMIY JURNALI*, 2(5), 83-87.

29. Shokirov, B. S. (2021). Halimova Yu. S. Antibiotic-induced rat gut microbiota dysbiosis and salmonella resistance Society and innovations.

30. Халимова, Ю. С., & Шокиров, Б. С. (2021). Репродуктивность и жизнеспособность потомства самок крыс при различной длительности воздействия этанола. In *Актуальные вопросы современной медицинской науки и здравоохранения: Материалы VI Международной научно-практической конференции молодых учёных и студентов, посвященной году науки и технологий, (Екатеринбург, 8-9 апреля 2021): в 3-х т..* Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Уральский государственный медицинский университет» Министерства здравоохранения Российской Федерации.

31. Khalimova, Y. S. BS Shokirov Morphological changes of internal organs in chronic alcoholism. *Middle European scientific bulletin*, 12-2021.

32. Шокиров, Б. С., & Халимова, Ю. С. (2022). ДИСБИОЗ ВЫЗВАННЫЙ АНИБИОТИКАМИ КИШЕЧНОЙ МИКРОБИОТЫ КРЫС И УСТОЙЧИВОСТЬ К САЛМОНЕЛЛАМ. *Scientific progress*, 3(2), 766-772.

33. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). Clinical Features of the Course of Vitamin D Deficiency in Women of Reproductive Age. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 3(11), 28-31.

34. Шокиров, Б., & Халимова, Ю. (2021). Антибиотик-индуцированный дисбиоз микробиоты кишечника крыс и резистентность к сальмонеллам. *Общество и инновации*, 2(4/S), 93-100.

35. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). MORPHOLOGICAL CHANGES IN PATHOLOGICAL FORMS OF ERYTHROCYTES. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(11), 20-24.

36. Saloxiddinovna, X. Y. (2023). ERITROTSITLAR PATOLOGIK SHAKLLARINING MORFOLOGIK O'ZGARISHLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 33(1), 167-172.
37. Шокиров, Б., & Халимова, Ю. (2021). Antibiotic-induced rat gut microbiota dysbiosis and salmonella resistance. *Общество и инновации*, 2(4/S), 93-100.
38. Шокиров, Б. С., & Халимова, Ю. С. (2021). Пищеварительная функция кишечника после коррекции экспериментального дисбактериоза у крыс бифидобактериями. In *Актуальные вопросы современной медицинской науки и здравоохранения: Материалы VI Международной научно-практической конференции молодых учёных и студентов, посвященной году науки и технологий, (Екатеринбург, 8-9 апреля 2021): в 3-х т.*. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Уральский государственный медицинский университет» Министерства здравоохранения Российской Федерации.
39. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). Anemia of Chronic Diseases. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(12), 364-372.
40. Salokhiddinovna, X. Y. (2023). MALLORY WEISS SYNDROME IN DIFFUSE LIVER LESIONS. *Journal of Science in Medicine and Life*, 1(4), 11-15.
41. Salohiddinovna, X. Y. (2023). SURUNKALI KASALLIKLARDA UCHRAYDIGAN ANEMIYALAR MORFO-FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(3), 180-188.